

Jan Neruda

český básník, prozaik, novinář a umělecký kritik

* 9. 7. 1834 Praha, + 22. 8. 1891 tamtéž

Neruda se právem řadí k nejvýznamnějším osobnostem české literatury. Jeho básnické sbírky představují trvalou hodnotu naší poezie, jako prozaik se řadí k průkopníkům kritického realismu, byl zakladatelem českého fejetonu a vynikajícím žurnalistou a význam pro rozvoj českého divadla, výtvarného umění i literatury měla i jeho dlouhodobá kritická činnost.

Mne osud do kolébky tvrdé dal, pak na kazajku záplatu mi přišil, charakterizoval sám Neruda životní podmínky svého dětství a mládí. Jeho otec, vojenský vysloužilce z napoleonských válek, měl kantýnu a později trafik, matka přivydělávala posluhami, mj. u proslulého geologa J. Barranda. Po maturitě se dal Jan zapsat na práva, ale již po roce nastoupil na otcovo přání jako aspirant vojenského účetního úřadu. Dráha úředníka ho však v nejmenším nelákala, a tak se navzdory otci, který si přál, aby měl pevné zajištění, vrátil roku 1855 znovu na universitu, tentokrát na filosofii. Od roku 1856 působil při studiu jako lokálkář německých novin, v letech 1858-59 přechodně učiteloval jako suplent na reálce, ale pak se už natrvalo věnoval novinářství a literatuře. Roku 1860 vstoupil do redakce prvního českého deníku Čas, po jeho zániku přešel do Hlasu, kde se seznámil se známým buřičským žurnalistou a spisovatelem Prokopem Chocholouškem. Roku 1865, kdy Hlas splynul s mladočeskými Národními listy, se stal členem jejich redakce a působil v nich až do konce života, i když přechodně redigoval i další časopisy (Květy, Lumír ad.). Mezi mladočechy spolu s J. Barákem představoval tzv. plebejské křídlo.

Přestože proslul jako vynikající tanečník (neobešel se bez něj žádný vlastenecký ples) a skvělý, vtipný společník, zůstal starým mládencem a většina jeho citových vzplanutí nebyla opětována. Snad to bylo i proto, že přesahoval svými názory a nekonvenčností "rozměry své doby", vždyť podobně nepochopena byla i jeho poezie.

Neruda stál spolu s V. Hálkem v čele hnutí májovců. Jako jeden z předních mluvčích byl po uveřejnění almanachu Máj v roce 1858 nucen obhajovat program své generace, proti kterému vystoupili konzervativci v čele s historikem J. Malým s výtkami pesimismu, kosmopolitismu a odklonu od národních tradic. Tento polemický zápas ho zároveň přivedl k literární kritice. Jan Neruda nakonec všechny výtky vyvrátil a program májovců obhájl. Vzdor tomu nebyl za svého života doceněn. Jako básník zůstával nejprve ve stínu V. Hála a později překrývala jeho tvorbu popularita S. Čecha a J. Vrchlického. Současníci si ho však vážili spíše jako prozaika (Arabesky, Malostranské povídky, řada cestopisných a jiných črt) a znali ho jako novináře. Dychtivě čekali na jeho pravidelné příspěvky, zejména fejetony (vedle různých zkratkou používal Neruda s oblibou značku trojúhelníku), jichž napsal na dva tisíce.

Ale už generace Vrchlického se k Nerudovi začala hlásit jako k duchovnímu otci moderní poezie a jeho šest básnických sbírek - Písně kosmické, Balady a romance, Zpěvy páteční, Prosté motivy, Hřbitovní kvítí a Knihy veršů - má pro českou poezii význam stejně zakladatelský jako dílo K. H. Máchy. Vždyť také Neruda svým vlivem přesáhl až do 20. století.

Zdroj: <http://www.libri.cz/databaze/kalendarium/>

